

סוגיות בחינוך מיוחד ובשילוב, כרך 25, מס. 2 ע' 19-33
 © אחוה הוצאה לאור 2010

עמדות מתכשרים להוראה ביחס לשילוב – סקירת ספרות

רחל טלמור, אורלי קיים

תקציר: עמדות של מתכשרים להוראה ביחס לתלמידים עם צרכים מיוחדים ושילובם בכיתה הרגילה, נבדקו במידה מועטה באופן ניכר מאשר אלו של המורים. מטרת המאמר הנוכחי הייתה לסקור ולנתח מחקרים, שבדקו עמדות אלה אצל מתכשרים להוראה. המאמר סוקר שישה עשר מחקרים, העוסקים בעמדות של מתכשרים להוראה ביחס לשילוב, שפורסמו בעשר השנים האחרונות (1999–2009). ניתוח הממצאים העלה, כי הם מתמקדים בשלושה נושאים עיקריים: 1. עמדות כלליות ביחס לרעיון השילוב – המתכשרים להוראה, כמו המורים, רואים בחיוב את רעיון השילוב, אך מביעים הסתייגויות רבות הקשורות ליישומו בפועל, ולתפקוד שלהם כמורים בכיתות המשלבות; 2. עמדות הקשורות בתלמיד המשולב – נמצאה העדפה ברורה ללקויות הקלות, כאשר החשש הגדול ביותר הוא מלקויות התנהגותיות ורגשיות, בעיקר אם הן בדרגה בינונית וגבוהה; 3. עמדות הקשורות במתכשר להוראה – מתכשר הלומד במכללה (ולא באוניברסיטה) חילונית או דתית (לא חרדית ולא ערבית), נמצא בתחילת דרכו הלימודית, ולומד במסלול של הגיל הרך והמוזיקה (ולא במסלול החינוך הרגיל או המיוחד), יהיה בעל העמדות החיוביות ביותר. מהמחקרים שנסקרו עולה, שניתן לשנות עמדות של מתכשרים להוראה כלפי השילוב, באמצעות קורס המשלב ידע עיוני על סוגי הלקויות ועל אסטרטגיות טיפוליות והתנסות מעשית.

מבוא

נבדקו פחות, על אף היותם חשובים לנושא השילוב לא פחות ואולי אף יותר מהמורים. זאת, לנוכח העובדה ששנות ההוראה במכללה הן תקופה משמעותית ביותר, שבה ניתן לפתח כישורים ומיומנויות, ואף לחולל שינוי בעמדות ובתפיסות הקשורות להתמודדות עם אתגר השילוב. חקר העמדות כלפי שילוב הוא חשוב, שכן פרחי ההוראה האלה ימצאו את עצמם בעתיד הלא רחוק עוסקים בהוראה במציאות משתנה ובתפקידים מקצועיים שונים מבעבר. לשם כך, חשוב שיפתחו תפיסה חיובית ביחס לשילוב וביחס לתלמיד המשולב, כדי להתגבר על מכשולים ולהתמודד בדרך יעילה עם אתגרי השילוב.

המאמר הנוכחי ייפתח בסקירה קצרה על הממצאים הבולטים במחקרים על עמדות המורים, ולאחר מכן יציג מספר מחקרים מוקדמים יותר שעסקו בעמדות מתכשרים להוראה. עיקר המאמר יוקדש לסקירה

נושא העמדות ביחס לשילוב הוא הנושא הנחקר ביותר בתחום של שילוב תלמידים בעלי צרכים מיוחדים בכיתה רגילה. הסיבה העיקרית לכך היא שעמדות המורים הן מרכזיות בחשיבותן אף יותר מכל שינוי אדמיניסטרטיבי או שינוי בתוכניות הלימודים, משום שיש לעמדותיהם השלכות לגבי מידת ההנעה והמחויבות שתהיה למורה להתמודדות עם ההוראה בכיתה המשלבת. כדי להצליח בשילוב צריך שלמשתתפים בו (מורים, תלמידים, הורים, מנהלים וצוות תמיכה) יהיו עמדות חיוביות כלפיו (Friend & Bursuck, 2006; Kolar & Dickson, 2002).

מחקרים רבים בדקו את עמדות המורים והעוסקים בשילוב ביחס לשילוב לאור החשיבות של עמדותיהם בהצלחת השילוב (לסיכום מחקרים בנושא ראה טלמור, 2007). לעומת זאת, עמדות המתכשרים להוראה